

Latvijas pilsētu sociālekonomisko attīstības tendenču novērtējums, izmantojot attīstības līmeņa-tempa matricu

Alise Vītola
Rīgas Tehniskā universitāte
Reģionālās attīstības un
pašvaldību lietu ministrija

Rīga, 2010

Pētījums

- **Mērķis:** apskatīt Latvijas lielāko pilsētu sociālekonomiskās attīstības tendences 10 gadu periodā (1999-2008)
- **Pētījuma objekts:**
 - 10 lielākās Latvijas pilsētas – Rīga, Daugavpils, Liepāja, Jelgava, Jūrmala, Ventspils, Rēzekne, Valmiera, Jēkabpils un Ogre
 - 12 pilsētas ar vairāk kā 10 000 iedzīvotāju, 4 no tām – novados
- **Metodoloģija:** indeksu aprēķināšana un grafiskā analīze attīstības līmeņa-tempa matricā
- **Izmantotie dati:** vietējā līmeņa statistikas rādītāji – iedzīvotāju ienākumi, bezdarba līmenis un iedzīvotāju blīvums

Indeksi un matrica

Indeksi:

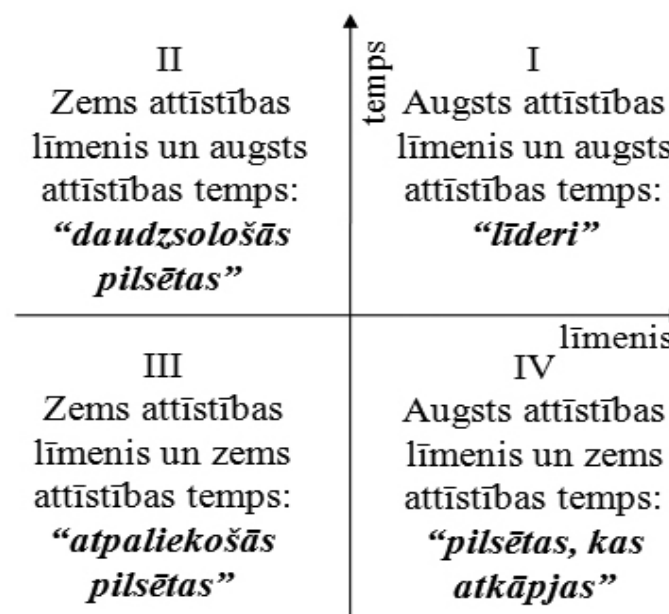
- aprēķināti vidējie rādītāji 10 gadu periodam
- attīstības līmeņa un tempa indeksi katram no statistikas rādītājiem (1)
- apkopjoši attīstības līmeņa un tempa indeksi (2)

$$I_i = \frac{x_i - x_{i_{\min}}}{x_{i_{\max}} - x_{i_{\min}}} \quad (1)$$

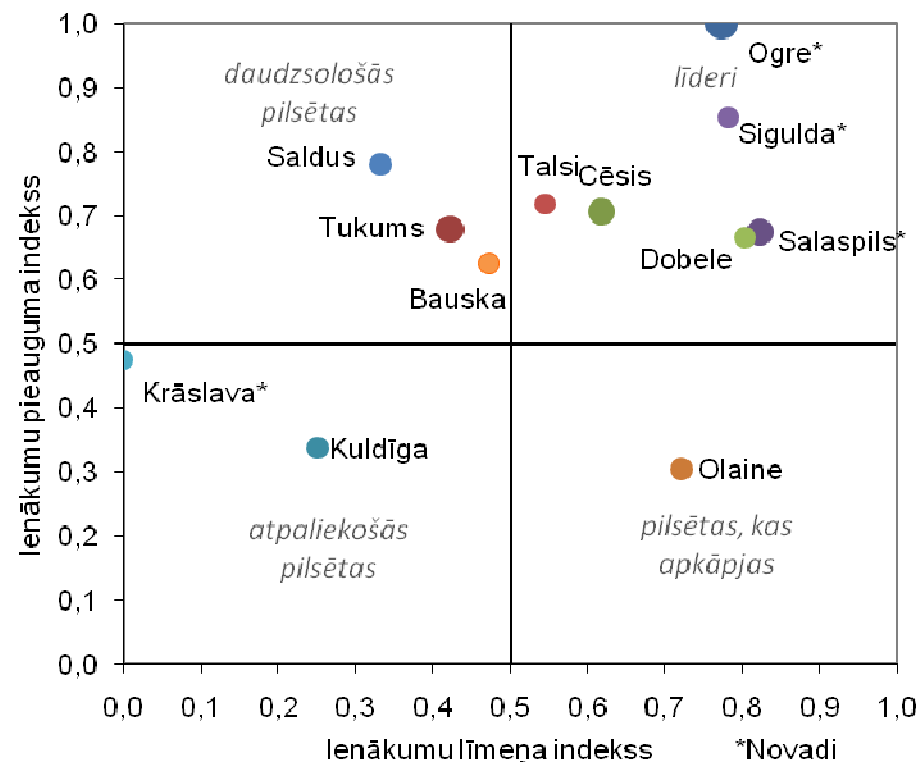
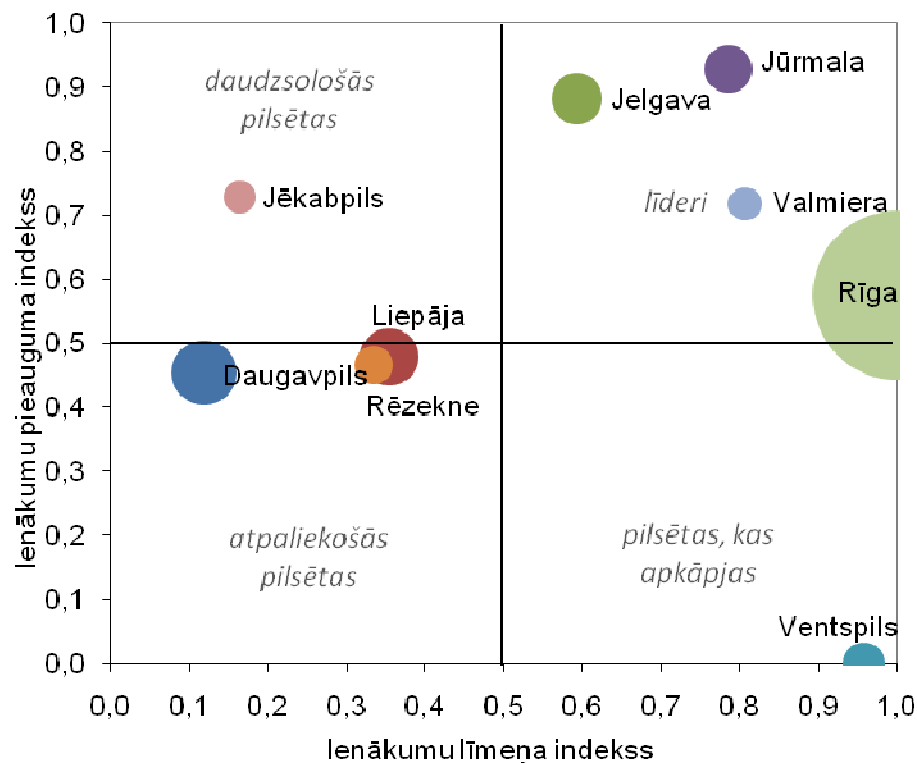
$$I = \sum \frac{I_i}{n} \quad (2)$$

Matrica:

- x ass raksturo attīstības līmeni, y ass – attīstības tempu
- asis krustojas pie indeksa vērtības 0,5
- apli raksturo pilsētu iedzīvotāju skaitu – salīdzinošo nozīmību

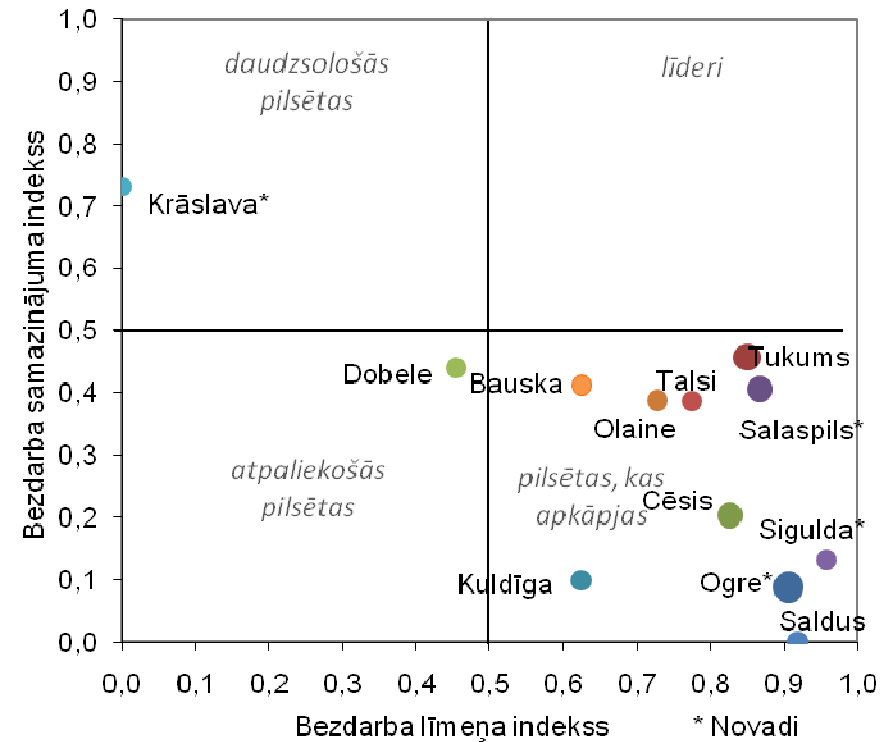
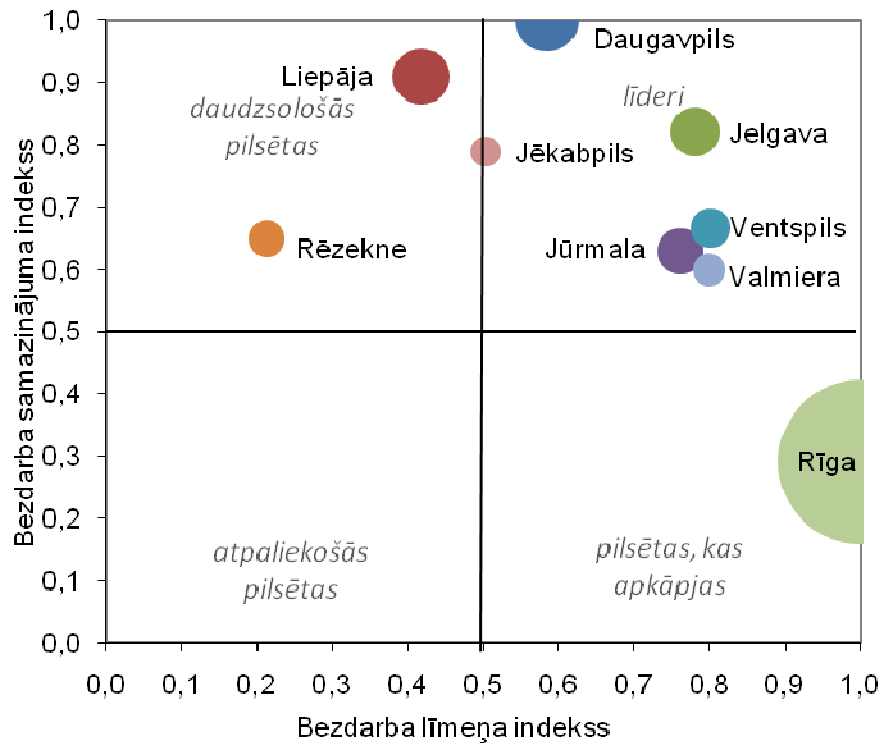
Iedzīvotāju ienākumi

- Līderpozīcijās – Rīga un pilsētas 50 km rādiusā ap to, kā arī Valmiera, Cēsis un Talsi
- Augsti izaugsmes tempi arī atsevišķās pilsētas ar zemu ienākumu līmeni – Saldus, Jēkabpils
- Salīdzinoši slikti rādītāji Kuldīgai – zems ienākumu līmenis un tā pieauguma temps

Latvijas pilsētu sociālekonomisko attīstības tendenču novērtējums, izmantojot attīstības līmeņa-tempa matricu

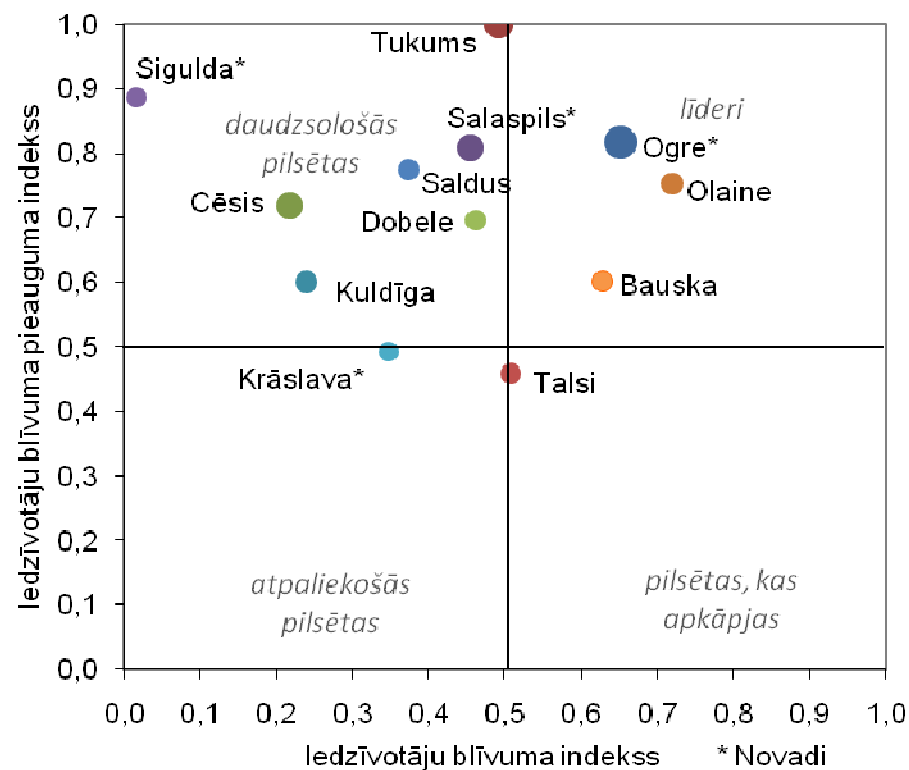
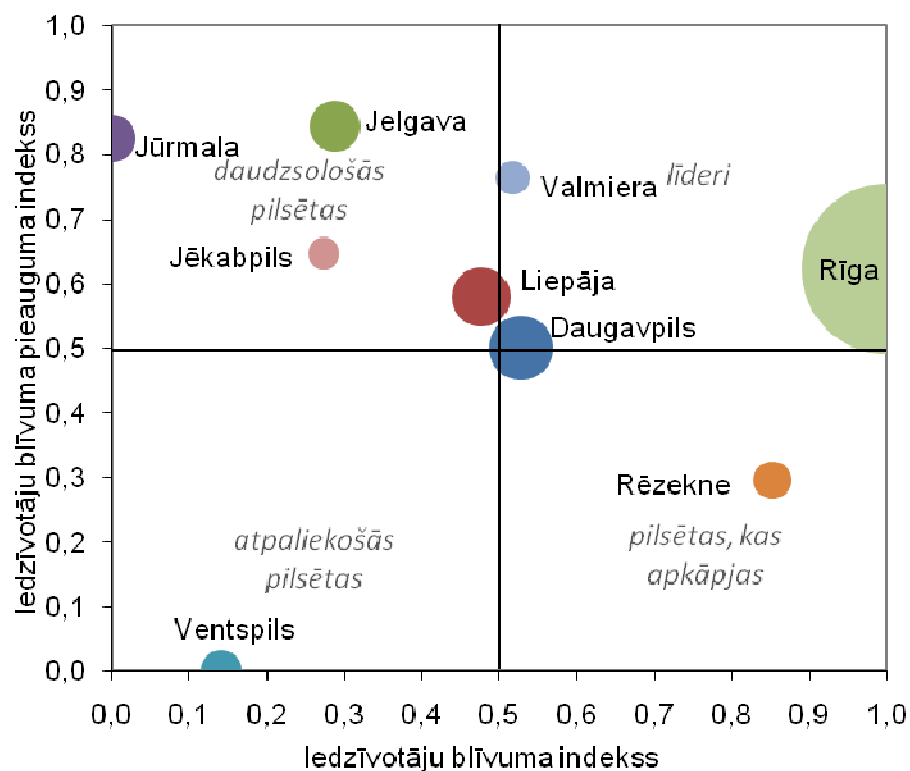
Bezdarba līmenis

- Augstāki bezdarba līmeņa samazinājuma tempi ir lielākajās pilsētās, izņemot Rīgu (viszemākais bezdarba līmenis), kā arī Krāslavā (visaugstākais bezdarba līmenis)
- Augstāki bezdarba līmeņa samazinājuma tempi ir pilsētās ar augstāku bezdarba līmeni un otrādāk
- Izņēmumi – Dobeles, Bauskas un Kuldīgas ar viduvēju bezdarba līmeni un tā samazinājuma tempu

Latvijas pilsētu sociālekonomisko attīstības tendenču novērtējums, izmantojot attīstības līmeņa-tempa matricu

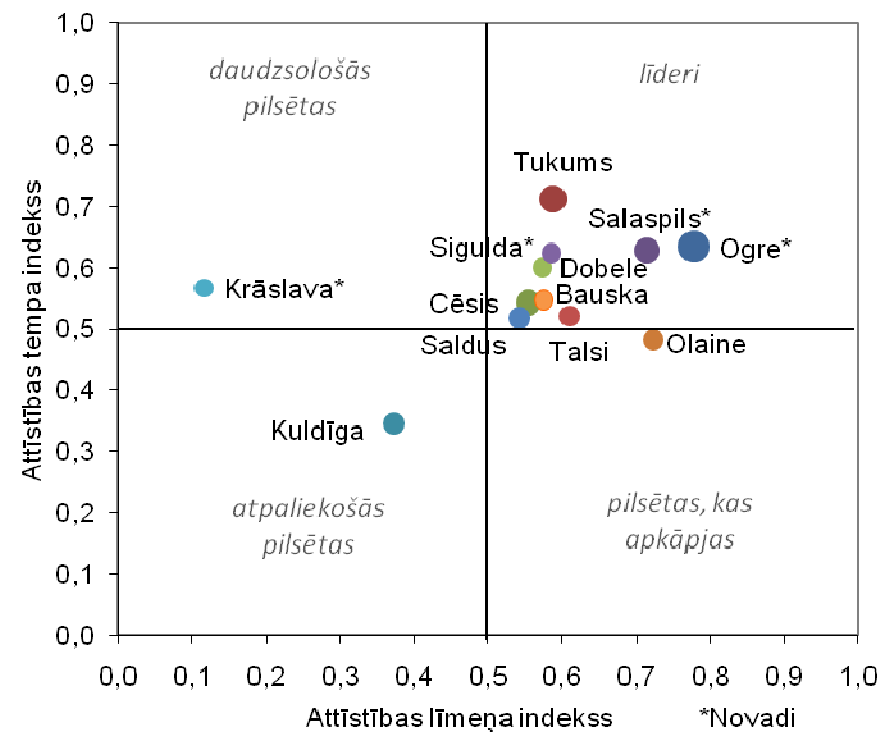
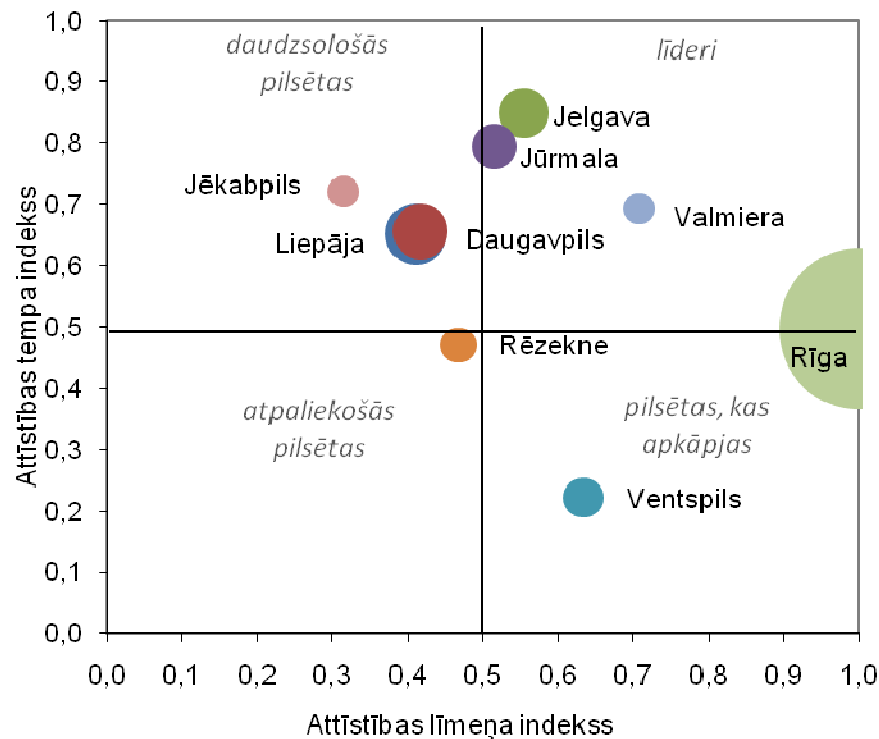
Iedzīvotāju blīvums

- Augstāki iedzīvotāju blīvuma pieauguma tempi – pilsētās 70 km rādiusā ap Rīgu, kā arī Tukumā, Saldū un Cēsīs
- Jāatzīmē, ka faktiski iedzīvotāju skaits pieauga tikai Tukumā, Siguldā un Jelgavā. Jūrmalā, Ogrē un Salaspilī tas saglabājās nemainīgs
- Salīdzinoši slikti rezultāti Ventspilij, kurā strauji samazinās iedzīvotāju skaits pie zema iedzīvotāju blīvuma

Latvijas pilsētu sociālekonomisko attīstības tendenču novērtējums, izmantojot attīstības līmeņa-tempa matricu

Apkopojošie indeksi – attīstība kopumā

- Līderi – pilsētas 70 km rādiusā ap Rīgu, kā arī Valmiera, Dobele, Cēsis un Saldus
- Augsti attīstības tempi ir pilsētām ar attīstības līmeni tuvu vidējai indeksa vērtībai – Jelgavai, Jūrmalai un Tukumam, kā arī atsevišķām pilsētām ar augstu attīstības līmeni – Valmierai, Salaspilij un Ogrei
- Sevišķa uzmanība jāvelta pilsētām ar zemu attīstības līmeni, bet augstiem attīstības tempiem, kas norāda uz to attīstības potenciālu – Jēkabpilij, Liepājai, Daugavpilij un Krāslavai
- No pilsētām ar zemu attīstības tempu sevišķa uzmanība jāpievērš Kuldīgai (attīstības temps zemāks par vidējo) un Ventspilij (augsts attīstības līmenis, bet viszemākais attīstības temps)

Latvijas pilsētu sociālekonomisko attīstības tendenču novērtējums, izmantojot attīstības līmeņa-tempa matricu

alise.vitola@raplm.gov.lv